

A Visual Presentation

Van Gölü Havzasında Kelebek Çeşitliliği (Diversity of the butterflies in Van Lake Basin East Turkey)

by

Muhabbet Kemal

Name of the Visual Presentation in the Panel: Diversity of the butterflies in Van Lake Basin (East Turkey)

Place and date: Prof. Dr. Cengiz Andiç Conference Hall, Yüzüncü Yıl University, Campus, Van. 15 April, 2008, 14.30.

Turkish presentation may be summarized as follows:

"Doğal yaşama alanlarının giderek azaldığı günümüzde, sahip olduğumuz topraklardaki canlı türlerinin tespiti, mevcut biyolojik çeşitliliğin ortaya çıkarılması, doğal ortamlarda yaşamın sürebilmesi için bu alanların korunması bizim için öncelikli görevlerdir.

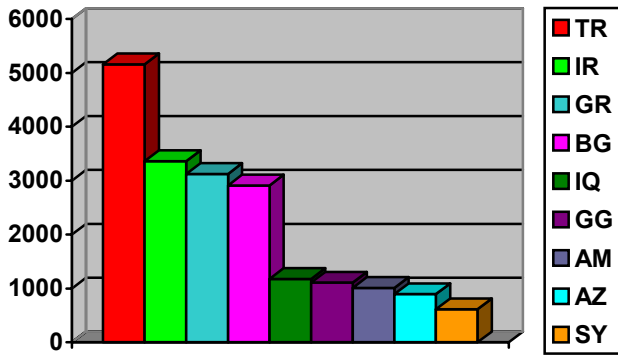
Bu amaçla, Van Gölü havzasında Lepidoptera takımına ait türlerin tespit için uzun yıllar yoğun araştırmalar yapılmıştır.

Van Gölü havzasının topoğrafik yapısı, iklim koşulları ve yağış gibi etkenler bölgenin bitki çeşitliliğini artmasını sağlamış, bu durum diğer canlı gruplarının da barınmasına imkan tanımıştır.

Biyolojik çeşitlilik yönüyle ön plana çıkan doğal alanların başında, Van'da, Çatak Vadisi, Güzeldere Geçidi, Kuskunkıran Geçidi, Artos Dağı ve İnköy Çevresi sayılabilir. Bitlis'te ise Reşadiye çevresi, Tatvan -Hanelmalı köyü civarı, Van Gölü kıyısı, Nemrut krateri gibi yerler önemli doğal alanlardır.

Bu alanlardaki kelebek ve güveleri, hem gündüz, hem de gece vakti, yerinde gözlemek ve incelemek, ancak güvenlik koşulları uygunsa, mümkün olabilir. Türkiye'deki Lepidopter zenginliğini, komşu ülkelerdeki tür sayılarıyla karşılaştırılarak görebiliriz¹.

Türkiye (TR)	İran (IR)	Yunanistan (GR)	Bulgaristan (BG)	Irak (IQ)	Gürcistan (GG)	Ermenistan (AM)	Azerbaycan (AZ)	Suriye (SY)
5158	3362	2913	2913	1180	1111	1014	896	616

Lepidoptera takımı üzerinde uzun yıllar yaptığımız çalışmalar sonucunda, Türkiye'de 76 familya ve 1762 cinse ait, tür ve alttür kategorisinde toplam 6710 takson tespit edilmiştir.

Elde ettiğimiz sonuçlara göre, bugün bölgede toplam 1107 kelebek ve güve türünün varlığı ortaya çıkartılmıştır¹.

Bu zengin çeşitliliğin yanı sıra, bölgede nadir ve endemik tür ve alttürler de yaşamaktadır.

Van Gölü Havzası, bir çok kelebek ve güve türünün bilim alemine ilk defa tanıtılırken kullanılan örneklerin toplandığı yer olması bakımından da ayrı bir önem taşır. Güzeldere Geçidi, Kuskunkıran Geçidi ve Çatak vadisi böyle yerler arasındadır.

Seçilmiş Tür listesi

Yakın akrabaları Uzak Doğuda bulunan *Şehzade (Euapatura mirza)* dünyadaki nadir türlerden biridir.

Türkiye'de sadece Van, Siirt ve Hakkari'den bilinen türün besin bitkisi Çitlenbik (*Celtis glabrata*) olup, besin bitkisine bağlı olarak Van'da sadece Çatak'ın güneyinde bulunmaktadır.

Küçük Yalancıapollo (*Archon apollinaris*), tercih ettiği besin bitkisinin nadasa bırakılmış tarlalarda yetişen Loğusaotu (*Aristolochia*) olması, neslinin devamını tehdit etmektedir.

Kırlangıçkuyruk (*Papilio alexanor*) birey sayısı oldukça düşük, habitat tercihlerinde ise çok seçici bir türdür. Gösterişli olması nedeniyle aşırı toplamaya maruz kalan, nesli tehlikedeki türlerden biridir.

İparhan (*Melitaea collina ssp. lokmani*) ve Süslüdamon (*Anthocharis damone*), Türkiye'de sadece Doğu Anadolu'da bulunan iki nadir türdür.

Melanargia syriaca ssp. karabagi, araştırmacı bilim adamı ve aynı zamanda Prof. Dr. Ahmet Ö. Koçak'ın danışmanı merhum Prof. Dr. Tevfik Karabağ adına, yazar tarafından 1976 yılında isimlendirilerek atfedilmiştir. Takson, Van Gölü havzasında yayılış gösteren, nadir ve endemik bir alttürdür.

Pseudochazara anthelea ssp. selcuki, taşlık, kayalık habitatları tercih eden, Van ve Bitlis illerinde çok az bilinen bir kelebeğdir.

Proterebia afra, Van Gölü Havzasında sadece Norduz yaylası ve Nemrut Kraterinde bulunmuştur.

Işgınzümrütü (*Callophrys mystaphia*), günümüze kadar dünyada sadece Türkiye ve İran'dan çok az bilinen bir türdür. Van Gölü Havzasında yalnız Erek Dağında bulunmuştur. Besin bitkisi büyük ihtimalle Işgın'dır (*Rheum ribes*). Işgın ile birlikte yok olma tehlikesi altındaki türler arasındadır.

Ormanbakırgüzeli (*Heodes virgaureae*), habitat olarak ormanları tercih eder. Yok edilmekte olan ormanlarımızla birlikte, bölgede bu türün geleceği tehdit altındadır.

¹ Info-system of the Cesa

Çokgözlü Vanmavisi (*Polyommatus turcicola*). Tip yeri Van olan bu tür, günümüze kadar sadece Türkiye sınırları içerisinde bulunmuştur.

Bu tür (*Polyommatus (Cyaniris) bellis*), Van'da sadece Çatak'ta bulunan endemik bir alttürle temsil edilir.

Dağ stebi ve kayalık yerleri tercih eden *Lycaena kefersteinii*, Geven ve Çoban yastığı (*Astragalus, Acantholimon*) türleri ile beslenir. Bölgede bu bitkilerin aşırı sökülmesi, tarla açma ve ısınma amacıyla yakılması, türün varlığını sürdürmesine önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

Rubrapterus bavius, Van'da sadece Çatak'ta bulunan endemik bir alttürle (ssp. *vanicola* Koçak) temsil edilmektedir.

Polyommatus eumedon türünün alttürü, ssp. *namus*'un tip yeri, Bahçesaray yolundaki Karabet Geçidi olup bu alttür Çatak'ın yüksek dağlarında endemiktir.

Polyommatus anticarmon, sadece Van Gölünün güneyindeki dağlık bölgede endemiktir.

Polyommatus turcicus, Doğu Anadolu ve Kafkasya için endemik ve nadir bir türdür.

Polyommatus myrrhus ssp. *noacki* alttürünün tip yeri Tatvan'dır. Türün başka alttürü, *Polyommatus myrrhus* ssp. *hakkariensis* (Koçak,1977) ise Hakkari'den tanımlanmıştır. Her ikisi de bölge için endemiktir.

Satyrium armenum, Doğu Anadolu'da endemik bir türdür. Van Gölü Havzasında sadece İnköy ve Reşadiye'de bulunmuştur.

Satyrium zabni, Güney Doğu Anadolu Bölgesi için endemik bir türdür. Besin bitkisi Meşedir. Meşe Ormanlarının tahribatı bu tür için ciddi tehdit oluşturmaktadır.

Pyrgus sidae, bölgede bulunan nadir türlerden biridir.

Nemophora eretna güvesinin tip yeri Çatak'da Amata Vadisidir. Gündüz aktif, çok nadir ve endemik bir türdür.

Vandenizigüzeli (*Axia theresiae shelhornae*) Sadece gece uçan bu güve türü, ulaşılması güç, dağlık bölgelerde yaşar. Kanatlarındaki Van Gölüne benzeyen lekeden adını alan bu güve, geçen yıllarda Türk basınında da yer almıştır.

Krembenekli Ayıgüvesi (*Arctia villica* ssp. *marchandi*). Bu alttür, Kuzey İran'da Elburz Dağlarında ve Van Gölü'nün güneyindeki dağlarda temsil edilmektedir.

Anadolu Brahması (*Brahmaea ledereri*)'nin tırtılları sadece *Fraxinus* (Dişbudak) ağacında yaşar. Van'da Çatak vadisinde iki yıl önce bulunmuş olup, bölgede korunması gereken endemik bir güve türüdür.

Bu zengin çeşitliliğin yanı sıra, bölgede bazı gösterişli türler de yaşamaktadır.

Kelebeklerin gündüz aktif olmalarına karşın, çoğu güveler sadece gece aktiftir.

Güveleri yerinde izlemek için yaşadığı doğal çevrede gece ışık tuzağı kurmak, tuzak etrafına gelen güveleri gözleyebilmek ve resimlerini çekebilmek için şarttır.

Arazide gece aktif güveler, çeşitli ışık tuzaklarıyla izlenebilir.

Sadece kelebek ve güveler değil, diğer böcek grupları açısından da oldukça zengin olan bu bölge, yıllardır çok sayıdaki bilim adamı ve amatörün ilgisini çekmiştir. Bu ilgi nedeniyle bugün bile çalışma ve toplama izni olmadan bir çok yabancı bölgemize gelerek gizlice biyolojik materyal toplayıp yurt dışına kaçırmaktadır. Bu kişiler kaçak olarak biyolojik materyal toplarken, hayvanın neslinin devamı için özen göstermemekte, aşırı toplamayla bazı türlerin bölgede yok olmasına sebep olmaktadır. Buna bir örnek olarak Kuskunkıran Geçidi'nde 1988 yılında kaydedilen Apollo kelebeğine (*Parnassius apollo*), bölgede ciddi aramalarımıza rağmen son 7 yılda hiç rastlanmamıştır. Oysa bu tür, nesli tehlike altında olan ve dünya çapında korunan türlerden biridir. Buna benzer daha pek çok örnek verilebilir.

Sadece yabancı toplayıcılar değil, son zamanlarda kendini doğa gözlemcisi, doğa koruyucusu olarak isimlendiren yerli gruplar da biyolojik çeşitliliğin zengin olduğu bölgelerimizde nadir ve koruma altındaki türleri toplama eğilimi içerisindeyler. Sadece kendileri için değil, araştırmacı veya "eko-turizmci" adı altındaki çeşitli yabancı grupların izinsiz olarak toplamalarına destek olmaktadır.

Bölgemizde eko-turizm'in gelişmesinden yanayız ve bu bölgedeki doğal güzellik ve zenginlikten ilk yararlanması gereken kesimin bölge köylüleri olduğuna inanmaktayız.

Köylünün ekonomik olarak kalkınmasına katkısı olacak bu tür girişimlerde önceden bazı altyapı çalışmalarıyla eğitim faaliyetlerinin yapılması şarttır.

Bu ön çalışmalar şunlardır:

Bölgede kalıcı barış ve huzurun sağlanması; altyapı ve eğitim faaliyetlerinin en kısa zamanda gerçekleşmesi; doğa koruma timlerinin oluşturulması.

Altyapı oluşturulmadan, gerekli koruma tedbirleri alınmadan bölgenin eko-turizme açılması, faunaya geri dönüşü mümkün olmayan zararlar verecektir.”

Images from the Presentation:

Publications of the Cesa in 2008 (II)

Recently Published:

Koçak,A.Ö. & M.Kemal, 2008, Patronymic names in Lepidoptera I- A list of the scientific names referring to the persons based upon the Info-System of the Cesa. 212 pp. 32 figs. Cesa & YYU Publication. ISBN 978-975-7616-42-9

Koçak,A.Ö., Kemal,M., 2008, Synonymical and distributional list of the Lepidoptera of Turkey I- *Tortricidae*. *Cent. ent. Stud., Priamus Suppl.* 13: 1-39, frontispiece.

In this publication, totally 457 species of the family *Tortricidae* found in Turkey are listed alphabetically. Synonymous names arranged chronologically are given to each species. Provincial distributions in Turkey are mentioned as codes and added to 365 species.

Koçak, A.Ö. & M. Kemal, 2008, New synonyms and replacement names in the genus group taxa of Araneida. *Cent. ent. Stud., Misc. Pap.* 139-140: 1-4.

In this paper, following 13 replacement names in the genus group taxa and 2 junior objective synonyms are proposed. These are as follows; *Daviesia* nom. nov., *Orumcekia* nom. nov., *Forstera* nom. nov., *Uzakia* nom. nov., *Wiltona* nom. nov., *Omucukia* nom. nov., *Tanasevitchina* nom. nov., *Juanfernandezia* nom. nov., *Tanzania* nom. nov., *Wesolowskana* nom. nov., *Platnickina* nom. nov., *Seycellesa* nom. nov., *Saaristoa* nom. nov., *Venezuela* nom. nov.; *Locketina* Koçak & Kemal, 2006 (= *Locketella* Özdikmen, 2007) (**syn. n.**), *Millidgella* Kammerer, 2006 (= *Neovaldiviella* Özdikmen, 2007) (**syn. n.**). New combinations and the distributions of the species under discussion are as follows: *Daviesia gallonae* (Davies, 1993) (**comb. n.**) Distribution: Australia: Queensland. *Daviesia lubinae* (Davies, 1993) (**comb. n.**) Distribution: Australia: Queensland. *Orumcekia gemata* (Wang, 1994) (**comb. n.**) Distribution: China, Vietnam. - *Orumcekia jianhuii* (Tang & Yin, 2002) (**comb. n.**) Distribution: China. - *Orumcekia lanna* (Dankittipakul, Sonthichai & Wang, 2006) (**comb. n.**) Distribution: Thailand. - *Orumcekia libo* (Wang, 2003) (**comb. n.**) Distribution: China. - *Orumcekia mangshan* (Zhang & Yin, 2001) (**comb. n.**) Distribution: China. - *Orumcekia pseudogemata* (Xu & Li, 2007) (**comb. n.**) Distribution: China. - *Orumcekia sigillata* (Wang, 1994) (**comb. n.**) Distribution: China. - *Orumcekia subsigillata* (Wang, 2003) (**comb. n.**) Distribution: China. *Forstera daviesae* (Forster, 1988) (**comb. n.**) Distribution: Australia: Queensland. *Uzakia unica* (Forster, 1970) (**comb. n.**) Distribution: New Zealand. *Wiltona filicicola* (Forster & Wilton, 1973) (**comb. n.**) Distribution: New Zealand. *Omucukia angusta* (Simon, 1889) (**comb. n.**) Distribution: Madagascar. - *Omucukia madreia* Jocqué, 1991 (**comb. n.**) Distribution: Madagascar. *Tanasevitchina kayaensis* (Paik, 1965) (**comb. n.**) Distribution: Russia, Korea, Japan. *Tanzania minutus* (Wesolowska & Russell-Smith, 2000) (**comb. n.**) Distribution: Tanzania. - *Tanzania mkomaziensis* (Wesolowska & Russell-Smith, 2000) (**comb. n.**) Distribution: Tanzania. - *Tanzania pusillus* (Wesolowska & Russell-Smith, 2000) (**comb. n.**) Distribution: Tanzania. *Wesolowskana lymphatica* (Wesolowska, 1989) (**comb. n.**) Distribution: Cape Verde

Is. - *Wesolowskana marginella* (Simon, 1883) (**comb.n.**) Distribution: Cape Verde Is. *Platnickina alabamensis* (Gertsch & Archer, 1942) (**comb.n.**) Distribution: USA. - *Platnickina antoni* (Keyserling, 1884) (**comb.n.**) Distribution: USA. - *Platnickina kijabei* (Berland, 1920) (**comb.n.**) Distribution: East Africa. - *Platnickina maculata* (Yoshida, 2001) (**comb.n.**) Distribution: Japan. - *Platnickina mneon* (Bösenberg & Strand, 1906) (**comb.n.**) Distribution: Tropical Regions. - *Platnickina punctosparsa* (Emerton, 1882) (**comb.n.**) Distribution: USA. - *Platnickina qionghaiensis* (Zhu, 1998) (**comb.n.**) Distribution: China. - *Platnickina sterninotata* (Bösenberg & Strand, 1906) (**comb.n.**) Distribution: Russia, China, Korea, Japan. - *Platnickina tinctoria* (Walckenaer, 1802) (**comb.n.**) Distribution: Holarctic. *Seycellesa braueri* (Simon, 1898) (**comb.n.**) Distribution: Seycelles. *Saaristoa placens* (Blackwall, 1877) (**comb.n.**) Distribution: Seycelles. *Venezuela multidenticulata* (González-Sponga, 2003) (**comb.n.**) Distribution: Venezuela.

Koçak, A.Ö. & M. Kemal, 2008, Nomenclatural notes in the genus group taxa of Acarina. *Cent. ent. Stud., Misc. Pap.* 139-140: 4-5.

In this paper, following 4 replacement names are proposed: *Tanzanycha* nom. nov., *Mahunkana* nom. nov., *Brazilobates* nom. nov., and *Afroppia* nom. nov. A new name *Brazilobatidae* nom. nov. for family group taxon, is established. Validity of *Protoripoda* (s.str.) Balogh, 1970 and *Baloghates* Özdikmen, 2008 is discussed.

Kemal, M. & O. Karabacak, 2008, On the biology of *Ephelis cruentalis* (Geyer, [1832]) (*Lepidoptera, Pyralidae*). *Cent. ent. Stud. Misc. Pap.* 139-140: 6-10, 9 şekil [in Turkish].

In this paper, larval biology and food plant of *Ephelis cruentalis* are studied for the first time. The species is recorded in the following Turkish provinces for the first time: Bitlis, Hakkari, Kars, Muş, Siirt and Şanlıurfa. The plant *Hypericum lysimachioides* var. *lysimachioides* is presented here as the first record of larval food-plant of *Ephelis cruentalis*. This record is also the first one for the family *Pyralidae* in the *Lepidoptera*. Notes on the larval biology of the species are also supported by the photographs. Habitat and the food-plant are also illustrated. Distributional maps of *Ephelis cruentalis* in Turkey and in the World are also added.

Kemal, M., Özkol, H. & L. Kayci, 2008, *Xylena Ochsenheimer* in East Turkey with new provincial records and larval food-plants (*Noctuidae, Lepidoptera*). *Cent. ent. Stud. Misc. Pap.* 139-140: 10-14, 12 figs.

Koçak, A.Ö. & M. Kemal, 2008, Nomenclatural notes in the genus group taxa of Homoptera. *Cent. ent. Stud., Misc. Pap.* 139-140: 15-16.

In this paper, following two replacement names in the family *Delphacidae* are proposed: *Mahmutkashgaria* nom. nov., *Nazugumia* nom. nov.

Centre for Entomological Studies Ankara

(A scientific Consortium)

(co-operation of research workers for pure-scientific, not commercial purpose)

Web Page of the Cesa: <http://www.cesa-tr.org/>

Scientific Serials: Priamus & Supplement (ISSN 1015-8243)², Miscellaneous Papers (ISSN 1015-8235)³, Memoirs (ISSN-8227)⁴, DVD Films⁵, Iconographia Insectorum⁶, Cesa Publications on African Lepidoptera (series)⁷, [Cesa News \[online\]](#)⁸, Cesa Books⁹

Owners / Sahipleri - Editors / Yayıncılar: Prof. Dr. Ahmet Ömer Koçak (c/o Yüzüncü Yıl University, Turkey) - Editor Assistant: Asst. Prof. Dr. Muhabbet Kemal Koçak (c/o Yüzüncü Yıl University, Turkey).

Editorial Board of all Scientific Serials / Bütün Bilimsel Yayınların Yayın Kurulu: Insecta, taxonomy, nomenclature, ecology, faunistics: Prof. Dr. Ahmet Ömer Koçak (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turkey), Asst. Prof. Dr. Muhabbet Kemal Koçak (Yüzüncü Yıl University, Turkey), Asst. Prof. Dr. Selma Seven (Gazi University, Turkey), General Entomology: Assoc. Prof. Dr. Paitoon Leksawasdi (Chiang Mai University, Faculty of Science, Thailand); Homoptera: Dr. Emine Demir (Turkey). Orthoptera: Dr. Piotr Naskrecki (Connecticut University, U.S.A.), Asst. Prof. Dr. Mustafa Ünal (Abant İzzet Baysal University, Turkey), Asst. Prof. Dr. Yusuf Hüseyinoğlu (Mersin University, Turkey), Asst. Prof. Dr. Yaşar Gülmez (Gazi Osman Paşa University, Tokat). Coleoptera / Chrysomelidae: Assoc. Prof. M.S.Mohammedsaid (Malaysia). - Plant taxonomy, flora and vegetation: Prof. Dr. Lütfi Behçet, Asst. Prof. Dr. Fevzi Özgökçe, Asst. Prof. Dr. Mural Ünal (Yüzüncü Yıl University, Van, Turkey).

ALL RIGHTS RESERVED

Correspondences should be addressed to: Prof. Dr. Ahmet Ömer Koçak, c/o Yüzüncü Yıl University, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Kampus, Van / Turkey. - e-mail: cesa_tr@yahoo.com.tr

All serials are recorded regularly by the Zoological Record, Biosis, Garforth House, 54 Micklegate, York, North Yorkshire. fax (01904) 612793 - DCS@york.biosis.org

² <http://www.cesa-tr.org/Pri.htm> - pdf available after corresponding

³ <http://www.cesa-tr.org/Miscell.htm> - pdf available after corresponding

⁴ <http://www.cesa-tr.org/Memoirs.htm> -

⁵ <http://www.cesa-tr.org/CDF.htm>

⁶ <http://www.cesa-tr.org/Icon.htm>

⁷ http://www.metafro.be/Members/Cesa/internet_sayfas305/base_view - pdf available

⁸ <http://www.cesa-tr.org/Cesanews.htm>

⁹ <http://www.cesa-tr.org/Cesabooks.htm>